

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішення виконавчого
комітету міської ради від
26.05.2022 р. № 75/2022

**Програма підтримки самозабезпечення
Дунаєвецької міської територіальної громади
харчовими продуктами на 2022-2024 роки
«Сади Перемоги»**

I. Паспорт Програми

1. Назва Програми	Програма підтримки самозабезпечення Дунаєвецької міської територіальної громади харчовими продуктами на 2022-2024 роки «Сади Перемоги»
2. Ініціатор розроблення Програми	Відділ економіки, інвестицій, комунального майна та агропромислового розвитку апарату виконавчого комітету Дунаєвецької міської ради
3. Розробник Програми	Відділ економіки, інвестицій, комунального майна та агропромислового розвитку апарату виконавчого комітету Дунаєвецької міської ради
4. Термін реалізації Програми	2022 – 2024 (3 роки)
5. Очікуваний результат	Реалізація Програми сприятиме вирощенню достатньої кількості необхідного врожаю с/г культур, забезпеченню продовольчої безпеки жителів Дунаєвецької міської територіальної громади, запобіганню нестачі харчових продуктів у період війни та повоєнний період.

II. Визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована Програма

В умовах російсько-української війни однією з основних проблем Дунаєвецької міської територіальної громади (як і більшості громад в Україні) в 2022 та наступних роках буде відсутність достатньої кількості харчових продуктів для жителів громади. Це пов'язано, насамперед із такими факторами, як: ведення бойових дій на значній площі територій, де вирощувалась велика кількість продукції рослинництва, руйнування продовольчих складів, нищення ферм і птахофабрик; руйнування поставок харчових продуктів як всередині України так і з-за кордону. За оцінками експертів в 2022 році Україна може недоотримати 30-70% середньорічного врожаю більшості найважливіших с/г культур, що може спричинити значну нестачу продовольства, зокрема третина українців може мати проблеми в отриманні достатньої кількості харчових продуктів в міських, сільських та селищних громадах.

Станом на квітень 2022 року чисельність населення в Дунаєвецькій міській територіальній громаді становить 35 753 осіб (в 2021р. – 36 941 осіб). Збільшилась кількість внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) до 3 735 осіб. У користуванні сільськогосподарських товаровиробників перебуває 28 255,95 га або 43 % від загальної площі громади. У галузевій структурі суб'єктів підприємницької діяльності, що забезпечують потреби жителів громади у харчових продуктах, спостерігається стабільний розвиток та відносно висока продуктивність виробництва продуктів харчування, заготівлі та переробки продуктів харчування, ресторанного господарства, роздрібної і оптової торгівлі. На території громади успішно діють заклади громадського харчування та торгівлі, а саме:

- 26 об'єктів громадського харчування;
- 224 магазини;
- 56 павільйонів;
- 44 об'єкти лоткової торгівлі;
- 2 ринки.

Виходячи із рекомендованих (та фактичних за 2020 рік) норм споживання, для повноцінного забезпечення жителів громади та ВПО на 2022-2023 роки, необхідний щорічний обсяг харчових продуктів становить:

Таблиця 1

Назва продукту	Од. виміру	Норма споживання	Потреба громади на рік
1	2	3	4
М'ясо	кг	53,8	1 923 511,4
Молоко і молокопродукти	кг	201,9	7 218 530,7
Яйця	шт.	278	9 939 334
Хлібобулочні вироби, макарони, крупи)	кг	96,6	3 453 739,8
Овочі різні у тому числі:	кг	164	5 863 492

Картопля	кг	123	4 397 619
Цибуля на ріпку	кг	11,6	414 734,8
Цибуля зелена	кг	2,4	85 807,2
Капуста білоголова	кг	29	1 036 837
Капуста цвітна	кг	4,2	150 162,6
Морква	кг	9	321 777
Помідори	кг	39	1 394 367
Огірок	кг	10	357 530
Буряк столовий	кг	10	357 530
Часник	кг	0,8	28 602,4
Кабачки і патисони	кг	3,2	114 409,6
Редиска і редька	кг	3,6	128 710,8
Перець	кг	2,8	100 108,4
Баклажан	кг	2,8	100 108,4
Фрукти, ягоди	кг	56,5	2 020 044,5
Цукор	кг	27,8	993 933,4
Олія	кг	12,3	439 761,9

Із такого переліку та обсягів харчових продуктів, що потрібні для забезпечення повноцінного харчування жителів громади, частина продуктів вироблялась в межах самої громади індивідуальними домогосподарствами та підприємцями, частина покривалась за рахунок поставок ззовні через мережу торгових закладів.

Орієнтовно, покриття загальних потреб жителів громади у харчових продуктах через мережу роздрібної та оптової торгівлі (обсяги реалізованої продукції, включаючи продовольчі ринки) за основними категоріями харчових продуктів в 2021 році складало: м'ясо – 1 923 511,4 кг, молоко і молокопродукти – 7 218 530,7 кг, яйця – 9 939 334 шт., хліб та хлібобулочні вироби, макарони, крупи – 3 453 739,8 кг, картопля – 4 397 619 кг, цибуля – 414 734,8 кг, цибуля зелена – 85 807,2 кг, капуста білоголова – 1 036 837 кг, капуста цвітна – 150 162,6 кг, морква – 321 777 кг, помідори – 1 394 367 кг, огірок – 357 530 кг, буряк столовий – 357 530 кг, часник – 28 602,4 кг, кабачки і патисони – 114 409,6 кг, редиска і редька – 128 710,8 кг, перець – 100 108,4 кг, баклажани – 100 108,4 кг, фрукти, ягоди – 2 020 044,5 кг, цукор – 993 933,4 кг, олія – 439 761,9 кг.

У разі збереження в 2022 році обсягів продажу в мережі роздрібної та оптової торгівлі (включаючи продовольчі ринки) громади або поза її межами для забезпечення потреб жителів Дунаєвської міської територіальної громади в харчових продуктах відповідно до норм споживання потрібно виробити власними силами (або придбати) щонайменше таку ж кількість харчових продуктів як і в 2021 році, а зважаючи на внутрішньо переміщених осіб ще більше.

Враховуючи умови, що склалися, основними проблемами щодо забезпечення продовольством жителів громади та створення продовольчого фонду для реалізації продовольчої продукції за її межі є:

- недостатня кількість основних харчових продуктів, що виробляються у громаді для мінімізації ризиків їх постачання у громаду у воєнний та повоєнний період, зокрема за видами: деякі види круп (рис, гречка, пшоно, овес), цукор, цибуля на ріпку, помідори, перець, баклажани, риба;
- не використання усіх земельних ресурсів, які можуть бути використаними для вирощування необхідних продуктів;
- використання індивідуальними домогосподарствами маловрожайних та схильних до хвороб сортів овочів, зокрема картоплі, помідор, моркви, буряка, огірків, гарбузів.
- брак відповідної с/г техніки та паливно-мастильних матеріалів (ПММ), для обробітку земель;
- відсутність традицій та обладнання для переробки/збереження готової продукції індивідуальними домогосподарствами;
- відсутність практичного досвіду та спроможності у сфері реалізації надлишків с/г продукції, невпорядкованість заготівельно-збутової діяльності.

Створення Програми зумовлено необхідністю мінімізувати існуючі загрози посилення продовольчої кризи в умовах війни та післявоєнної відбудови. Виникає нагальна потреба у скоординованій співпраці, злагодженій роботі влади, підприємств, фермерів та домогосподарств і громадських організацій задля виконання комплексу весняних польових робіт в умовах ресурсного обмеження, вирощення, збору, зберігання, переробки урожаю.

III. Мета Програми

Метою Програми є забезпечення продовольчої безпеки Дунаєвецької міської територіальної громади шляхом залучення населення громади, включаючи ВПО, до вирощування продуктів харчування, сприяння забезпеченню потреб у насіннєвому матеріалі, засобах живлення та захисту рослин, паливо-мастильних матеріалах; створення екологічно безпечних умов проживання населення і провадження господарської діяльності, захисту земель від виснаження, деградації та забруднення, відтворення та підвищення родючості ґрунтів, збереження функцій ґрунтового покриву.

Реалізація Програми сприятиме підвищенню самозайнятості населення, розвитку підприємництва в аграрній сфері та недопущенню продовольчої кризи в Дунаєвецькій міській територіальній громаді.

IV. Обґрунтування шляхів та засобів розв'язання проблеми, обсягів та джерел фінансування, строки виконання Програми

Розв'язання наявних проблем забезпечення продовольством жителів громади можливо із застосуванням принаймні 3-х шляхів.

Перший – збереження існуючої ситуації, коли на практиці в основному будуть збережені підходи, які були нормою для мирного періоду та відсутності жодних перебоїв з постачанням необхідної продукції для задоволення потреб різних категорій споживачів. В той же час з урахуванням обмежених ресурсів, існуючих проблем та викликів щодо продовольчої безпеки в умовах війни та повоєнний період, які стоять перед територіальною громадою та країною в цілому, цей варіант не можна вважати прийнятним. Він не враховує

наявні потреби та ситуацію із постачанням продуктів харчування в умовах руйнування інфраструктури (в т.ч. агровиробництва, складських приміщень, тощо) міст, сіл та селищ, окупації території, забруднення та мінування с/г земель, масової міграції та внутрішнього переміщення населення.

Другий варіант передбачає активізацію роботи з окремими категоріями громадян і місцевого підприємництва, здійснення точкових кроків, спрямованих на збільшення виробництва окремих видів продуктів харчування на окремих територіях, наприклад, найбільш безпечних з точки зору ведення воєнних дій. Зазначений варіант може забезпечити досягнення певних результатів, наприклад, активізувати місцевих фермерів та окремі домогосподарства, зменшити кількість необроблюваних ділянок, використати більші площі для посівів і насаджень с/г культур, зібрати кращий врожай та повернути частину для потреб ЗСУ. Однак, такий підхід дасть можливість лише частково та ситуативно вирішити окремі проблеми, що виникли та виникатимуть внаслідок війни проти України, дозволить отримати лише частковий результат.

Третій варіант пропонує застосувати системний підхід та залучити максимальну кількість територіальних громад для вирощування усіх необхідних видів продуктів харчування, що дозволить найбільш повно забезпечити нормативні потреби у продуктах харчування домогосподарств, ВПО, соціальних комунальних закладів (харчування у садочку, школі та ін.), а у разі надлишку харчових продуктів надати допомогу у забезпеченні продуктами харчування Збройним Силам України (далі – ЗСУ), передати чи реалізувати залишки для потреб інших територіальних громад України.

В основі цього варіанту є діяльність, яка передбачає:

- проведення масштабної інформаційно-просвітницької кампанії;
- оцінку потреб жителів громади у продуктах харчування;
- інвентаризацію ресурсів та можливостей забезпечити вирощення, збір, переробку та зберігання на території громади продуктів харчування ;
- покращення координації та чіткого планування проведення польових робіт; активізацію всієї територіальної громади, включаючи залучення ВПО;
- придбання необхідних матеріалів, техніки, інвентаря, обладнання для вирощування, збереження та переробки виробленої продукції;
- розроблення механізму розподілу та використання матеріалів, техніки, інвентаря, обладнання для вирощування, збереження та переробки виробленої продовольчої продукції;
- консультаційну підтримку населення з питань переробки, збереження, реалізації.

У порівнянні з попередніми, третій варіант є оптимальним, оскільки дозволить комплексно підійти до вирішення наявної проблеми, забезпечить ефективне використання потенціалу територіальної громади, дозволить забезпечити власні потреби в продуктах харчування, дасть змогу надати важливу підтримку у продовольчому забезпеченні ЗСУ, а також інших громад.

Одним з найважливіших питань, яке має бути вирішено, зокрема, є: максимально можливе самозабезпечення громади основними харчовими продуктами, які можуть і мають бути вирощеними у громаді, вироблення цих продуктів в обсягах, яких би вистачило і жителям громади (включаючи ВПО). Реалізація цього варіанту сприятиме створенню певного місцевого продовольчого резерву та забезпеченню продовольством ЗСУ та постачання харчових продуктів в інші громади.

Кожне селянське домогосподарство, кожна сім'я ВПО, яка переселилась у села, кожна міська сім'я, яка має дачу чи город, кожен клаптик комунальної землі Дунаєвської міської територіальної громади, а також землі фермерів та агровиробників мають бути залучені до процесу самозабезпечення харчовими продуктами.

Реалізація Програми здійснюватиметься за рахунок коштів місцевого бюджету, державної підтримки (субвенцій, дотацій за можливості), а також безповоротної фінансової і матеріальної допомоги, благодійних внесків, коштів фізичних і юридичних осіб, інших джерел, що не заборонені чинним законодавством.

Фінансове забезпечення Програми на 2022-2024 роки буде відбуватись відповідно бюджетних призначень, що затверджуються щорічно Дунаєвською міською радою на відповідний рік.

Строк виконання Програми – 2022-2024 роки.

V. Перелік заходів і завдань Програми

Основними завданнями Програми є:

1. Скоординована робота громади для самозабезпечення харчовими продуктами.
2. Самозабезпечення громади здійснюється на основі реальних даних щодо потреб домогосподарств в харчових продуктах та можливостей домогосподарств та громади щодо їх вирощення, переробки та зберігання.
3. Домогосподарства вирощують, збирають, переробляють, зберігають продукцію для задоволення потреб в харчуванні та формування місцевого продовольчого резерву, а також реалізації надлишків.
4. Домогосподарства трансформуються в місцеві підприємницькі ініціативи в агросфері.

Виконання Програми здійснюватиметься шляхом реалізації заходів, у відповідності до визначених завдань.

VI. Напрями діяльності та заходи Програми

Орієнтовний перелік заходів, термін и їх виконання, а також інформація щодо обсягів та джерел фінансування, очікуваних результатів та показників виконання наведені у таблиці 2.

Таблиця 2

№ з/п	Найменування заходу	Термін виконання	Джерела фінансування	Орієнтовний обсяг фінансування, тис. грн.	Очікуваний результат	Показник виконання
1	2	3	4	5	6	7
Завдання 1. Скоординована робота громади для самозабезпечення харчовими продуктами						
1.1	Забезпечення належної координації впровадження Програми	постійно	місцевий бюджет, державний бюджет, інші джерела фінансування*	в межах наявних фінансових ресурсів	Залучено комунальні установи та комунальні підприємства до впровадження Програми	Кількість комунальних установ та комунальних підприємств, що залучені до впровадження Програми (од.)
						Площа земельних ділянок комунальних установ/підприємств, які використовуються для вирощування /виробництва харчових продуктів за установами/підприємствами, (м ²)
					Старости здійснюють координацію впровадження Програми у старостинських округах	Частка старостинських округів, що залучені до реалізації Програми (%)
					Кількість домогосподарств, які залучені до реалізації програми (од.)	

					(наприклад, залучення необхідної техніки, обладнання, насінневого матеріалу тощо)	Частка домогосподарств, які вирощують, зберігають, переробляють, зберігають продукцію для задоволення потреб в харчуванні (%)
Завдання 2 . Самозабезпечення громади здійснюється на основі реальних даних щодо потреб домогосподарств в харчових продуктах та можливостей громади щодо їх вирощення, переробки, зберігання та реалізації						
2.1	Проведення оцінки реальної кількості жителів у громаді (постійних, ВПО)	березень (щорічно)	місцевий бюджет, державний бюджет, інші джерела фінансування*	в межах наявних фінансових ресурсів	Громада має достовірну інформацію про потреби домогосподарств у харчових продуктах	Чисельність населення громади, у т. ч. міського та сільського; чисельність ВПО у громаді (осіб)
2.2	Визначення потреб домогосподарств (включаючи ВПО) у: - паливно-мастильних матеріалах, - насінні, - мінеральних добривах, - засобах захисту рослин	березень-квітень (щорічно)	місцевий бюджет, державний бюджет, інші джерела фінансування*	в межах наявних фінансових ресурсів	Наявна інформація про потреби домогосподарств у необхідних матеріалах для вирощування сільськогосподарської продукції	Частка домогосподарств, які отримали необхідні матеріали, техніку обладнання для вирощування харчової продукції (%)
2.3	Визначення наявного земельного фонду громади для реалізації Програми	березень-квітень (щорічно)	місцевий бюджет, державний бюджет, інші джерела	в межах наявних фінансових ресурсів	Громада має достовірну інформацію щодо наявного земельного фонду та можливостей	Загальна площа земельних ділянок, у т. ч. комунальних, що використовуються чи можуть бути використаними для вирощування сільськогосподарської продукції

			фінансування*		виращування харчових продуктів	(м ²)
Завдання 3. Домогосподарства вирощують, збирають, переробляють, зберігають продукцію для задоволення потреб в харчуванні та формування місцевого продовольчого резерву, а також реалізації надлишків						
3.1	Проведено інформаційно-комунікаційні роботи: інформування через збори громадян, соціальні мережі, сайт міської ради; розповсюдження інформаційних матеріалів	постійно	місцевий бюджет, державний бюджет, інші джерела фінансування*	в межах наявних фінансових ресурсів	Домогосподарства мають необхідну інформацію щодо виращування харчових продуктів	Кількість проведених навчальних заходів, консультацій, опублікованих роз'яснень та інформаційних матеріалів (од.)
3.2	Поширено досвід, кращі практики (публікації на веб-сайтах, у соціальних мережах, використання інших каналів комунікації).	постійно	місцевий бюджет, державний бюджет, інші джерела фінансування*	в межах наявних фінансових ресурсів	Заохочення та залучення нових домогосподарств в межах громади, а також інших громад регіону до участі у проєкті «Сади Перемоги»	Кількість розміщених публікацій, розповсюджених інформаційних матеріалів (од.)
Завдання 4. Домогосподарства трансформуються в місцеві підприємницькі ініціативи в агросфері						
4.1	Посилено підприємницькі навички, рівень знань населення щодо можливостей започаткування власної справи	постійно	місцевий бюджет, державний бюджет, інші джерела фінансування*	в межах наявних фінансових ресурсів	Домогосподарства мають необхідну інформацію та навички для ведення підприємницької діяльності в агросфері	Кількість проведених навчальних заходів, консультацій (од.)
						Кількість домогосподарств, які отримали інформаційні матеріали та консультації (навчання, тренінги тощо) (од.)
						Кількість новостворених підприємств/зарєстрованих

						фізичних осіб-підприємців, що працюють у галузі сільського господарства (од.)
4.2	Підвищено спроможність домогосподарств та малого бізнесу, с/г кооперації щодо виробництва, зберігання, переробки та реалізації харчової продукції	постійно	місцевий бюджет, державний бюджет, інші джерела фінансування*	в межах наявних фінансових ресурсів	Домогосподарства отримують підтримку для започаткування та розвитку підприємницької діяльності в агросфері	Кількість осіб, що долучились до кооперативної діяльності (осіб)
						Розмір підтримки, яку отримали домогосподарства для започаткування і розвитку підприємницької діяльності в агросфері, за видами підтримки, за видами діяльності (тис. грн.)

* інші джерела фінансування, що не заборонені законодавством (гранти, кошти міжнародної технічної допомоги, благодійні внески та інші)

VII. Координація та контроль за ходом виконання Програми

Реалізація Програми сприятиме вирощенню достатньої кількості необхідного врожаю с/г культур, забезпеченню продовольчої безпеки жителів Дунаєвецької міської територіальної громади, запобіганню нестачі харчових продуктів у період війни та повоєнний період.

За підсумками реалізації програми завдань та заходів, Розробник Програми щорічно, до 15 січня року, наступного за звітним, готує звіт щодо результатів реалізації завдань та заходів Програми.